

Leden D66 staan voor belangrijke keuze

Wie na de soms venijnige strijd om het lijsttrekkerschap bij de VVD had verwacht dat het er bij D66 allemaal wat milder aan toe zou gaan, zal de afgelopen dagen verrast zijn. De voornaamste kandidaten voor het partijleiderschap van de Democraten, Alexander Pechtold en Lousewies van der Laan, debatteren sinds vorige week avond aan avond op het scherpst van de snede. Er zijn nog zes andere kandidaten, maar hoe sympathiek hun kandidatuur ook is, de echte strijd gaat toch tussen Pechtold en Van der Laan. En wie had gedacht dat die keuze 'lood om oud ijzer' zou zijn, komt bedrogen uit. Want Pechtold en Van der Laan verschillen meer dan je op het eerste gezicht zou denken en de keuze die de leden van D66 tussen nu en 24 juni maken, zal dan ook in grote mate bepalend zijn voor de toekomst van D66.

De leden van D66 kiezen niet zozeer een lijsttrekker, maar een partijleider in de meest letterlijke zin van het woord. Want de toekomst van de Democraten vraagt om meer dan een goede verkiezingsuitslag op 15 mei 2007. Als het gaat om geloofwaardigheid en betrouwbaarheid is het imago van D66 de afgelopen tijd ernstig aangetast. De Democraten zullen er alles aan moeten doen om het vertrouwen van de kiezers te herwinnen. De partij heeft daarom een sterke partijleider nodig, die van de leden het mandaat krijgt om de partij de komende jaren weer te voorzien van een eigen, onderscheidend profiel en een herkenbare koers.

Wat dat betreft is de insteek die Pechtold en Van der Laan in hun campagne kiezen interessant. En die insteek laat grote verschillen zien, zowel wat betreft stijl als inhoud. Pechtold kiest voor een inhoudelijke campagne. Wie op zijn website kijkt, vindt daar een brede agenda, waarin de D66'er een links-liberale maatschappijvisie koppelt aan concrete ideeën en voorstellen. Pechtold plaatst zich met zijn profilering als kandidaat-lijsttrekker in een lange D66-traditie. D66 is altijd een ideeënpartij geweest, die zich onderscheidt door haar manier van politiek bedrijven. Die op basis van genuanceerde analyses tot pragmatische oplossingen komt. Pechtold meent dat de Democraten het karakter van de partij de afgelopen jaren hebben verloochend en wil van D66 weer de partij maken die zich onderscheidt door haar genuanceerde, pragmatische manier van politiek bedrijven.

Van der Laan daarentegen breekt met dat verleden en kiest voor een campagne die draait om slogans en *oneliners*. Het is op haar website zoeken naar inhoudelijke standpunten. Van der Laan profileert zich op een paar uitgesproken standpunten, maar het ontbreekt haar aan een brede inhoudelijke visie. Van der Laan gaat het vooral om de vorm, om een provocerende stijl van politiek bedrijven. Maar daarin blinkt ze tegelijkertijd uit in vaagheid. Zo stelt ze dat D66 een 'unieke positie' heeft en 'moet uitgaan van eigen kracht', maar het blijft onduidelijk wat ze daarmee bedoelt. Ze wil dat D66 'risico's neemt' en zegt: 'op safe spelen is niet voldoende', maar ze noemt geen voorbeelden. En ze presenteert zichzelf als de kandidaat van de vernieuwing. Maar is het woord 'vernieuwing' geen loze uitdrukking, als je niet aangeeft wat die vernieuwing dan inhoudt?

Los van de vraag naar wie je voorkeur uitgaat, is het onderscheid tussen de twee belangrijkste kandidaten van groot belang voor ideeënpartij D66. Want essentieel voor electoraal herstel van de Democraten is niet alleen geloof in eigen kunnen (de insteek van Van der Laan), maar het vermogen om herkenbare standpunten te formuleren op basis van een analyse waar (potentiële) D66-kiezers zich in herkennen. Pechtold lijkt dat beter te beseffen dan Van der Laan. Dat blijkt ook uit de manier waarop de twee kandidaten het herstel van D66 willen bewerkstelligen. Van der Laan wil nieuwe groepen kiezers aan de partij binden, niet alleen de kiezers die vroeger op D66 stemden. Ze geeft aan van D66 een grote partij te willen maken en als de Democraten nou maar een paar goede uitgesproken standpunten hebben, dan lukt dat wel. Ze zoekt dus de standpunten bij de mensen. Dat is on-D66 – eerder populistisch – en die benadering staat qua stijl en aanpak haaks op het karakter en de manier van politiek bedrijven van D66. Volgens Pechtold is dát nou juist de reden waarom veel kiezers is kwijtgeraakt. Hij vindt het juist van belang dat D66 niet alleen maar dingen roept, maar mensen meeneemt in de redenering die ten grondslag ligt aan het standpunt.

Dat verschil in stijl komt terug in de standpunten die de kandidaten innemen. Pechtold stelt de analyse voorop en vindt dat Van der Laan zaken simplificeert. Eén van de duidelijkste voorbeelden is de discussie over artikel 23 van de Grondwet. Van der Laan vindt islamitische scholen slecht voor de integratie en wil daarom artikel 23 afschaffen. Maar artikel 23 gaat ook over onderwijs als belangrijk zorgpunt voor de overheid, over de vrijheid van ouders om een school te stichten, over de bekostiging van scholen, over vrije schoolkeuze. In haar streven naar duidelijkheid gaat Van der Laan daaraan

voorbij, wat een goede discussie over artikel 23 bij voorbaat onmogelijk maakt. Pechtold heeft op dit punt duidelijk afstand genomen van Van der Laan. Hij staat open voor een discussie over artikel 23, maar niet vanuit de insteek dat islamitische scholen slecht zijn voor de integratie. Daarmee, zo betoogt hij, doet Van der Laan precies wat ze anderen verwijt: ze drijft groepen in de samenleving uiteen in plaats van ze bij elkaar te brengen.

Hetzelfde zien we bij het thema seksualiteit, dat Van der Laan tot één van haar speerpunten heeft gemaakt. Van der Laan gooit alle 'problemen' op seksueel gebied op één hoop: intolerantie tegen homo's, groepsverkrachtingen, tienerzwangerschappen, sex via webcams en aids. Uiteenlopende fenomenen die – zo stelde Pechtold tijdens één van de debatten terecht – ieder eigen oorzaken hebben en waarvoor dus ook verschillende oplossingen gezocht moeten worden. Maar Van der Laan maakt er slechts een nummer van dat kinderen op school moeten leren een condoom om te doen. Van der Laan probeert met dit thema vooral jongeren aan zich te binden, maar veel jonge D66'ers vragen zich de afgelopen dagen hardop af wat Van der Laan hen nou ècht te bieden heeft, anders dan lessen condoomgebruik.

Tot slot is er een belangrijk inhoudelijk verschil tussen Pechtold en Van der Laan, dat raakt aan wat je de 'genen van D66' zou kunnen noemen: de aandacht voor democratie. Voor Van der Laan mag het allemaal wel een tandje minder. Zij verwoordt wat een deel van de jongere D66-ers vindt: er zijn belangrijkere problemen dan de gekozen burgemeester en het referendum. Pechtold gaat niet mee in die tegenstelling. Voor hem is het niet of-of, maar en-en. Het vergroten van de invloed van mensen, het scheppen van ruimte waarin mensen hun eigen keuzes kunnen maken en het daarvoor slechten van behoudende structuren en bureaucratische regels, is en blijft wat Pechtold betreft belangrijk, óók voor jongeren. "Wie het functioneren van onze democratie vandaag de dag als niet-relevant wil wegzetten, laat ook de nieuwe generaties in de kou staan.", aldus Pechtold op zijn website. Bovendien kan je je afvragen of D66 zonder democratiseringsagenda D66 nog wel is.

Uiteindelijk zal het erop aan komen in hoeverre de kandidaat-lijsttrekkers in staat zijn om D66 – na de 'Paascrisis' van 2005 en het Afghanistan-debacle dit voorjaar – weer geloofwaardig te maken. Dat Van der Laan deze week de beeldvorming rond Pechtold om hem "ongeloofwaardig" te noemen, zal daaraan niet bijdragen. Die actie was onverantwoord, schadelijk voor de partij en ook niet de stijl van de partij. Van moddergooien houden ze bij D66 niet. De leden van D66 staan voor een belangrijke keuze. Zij moeten bepalen welke kandidaat-lijsttrekker het beste in staat is het vertrouwen van kiezers in D66 te herstellen, wie D66 haar onderscheidend vermogen terug kan geven en wie het beste in staat is een brug slaan naar de generaties van de toekomst. Wat dat betreft is de keuze tussen Pechtold en Van der Laan een èchte keuze en voor de toekomst van D66 een cruciale keuze.